

תלקיט ללימוד סנכרוני הלכה

הנהגת האדם בחיי יום יום

12 שנות לימוד

תשפ"ו

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית, שהמערכת כולה נקראת להיערך להצלחתה.

באחריות הנבחן/ הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות בעל פה ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראי/ת הבחינה.

- כל הזכויות שמורות למשרד החינוך -

הנחיה למורה: שיום של המיומנויות במהלך המשימות

במהלך הקניית החומר וביצוע משימות התלקיט חשוב לא רק ליישם את המיומנויות אלא גם לשיים אותן במפורש בפני התלמידים.

כדי שהתלמיד יזהה את הערך בלמידה, יוכל לשחזר את הפעולה בעתיד, ויראה במשימה לא רק ביצוע אלא תרגול של כישורי חיים ולמידה.

בתלקיט משולבים שאלות מותאמות למפת המיומנויות, לפני כל שאלה כתוב את סוג המיומנות.

מבנה התלקיט ומפתח הערכה :

6 יחידות בחינה

יחידה – 1 השכמת האדם – וקריאת שמע

יחידה – 2 מדות שירגיל בהם האדם את עצמו

יחידה – 3 שבת

יחידה – 4 ארבע רשויות לשבת

יחידה – 5 הלכות כשרות הכלים והמאכלים

יחידה – 6 הלכות סעודה

כל 6 החלקים בתלקיט הם חובה.

מפתח הערכה :

יחידה -1.....20 נקודות

יחידה -2.....20 נקודות

יחידה -3.....15 נקודות

יחידה -4.....15 נקודות

יחידה -5.....15 נקודות

יחידה -6.....15 נקודות

סה"כ לכל חלקי התלקיט.....100 נקודות

יחידה 1

הלכות השכמת הבוקר - וקריאת שמע

סימן א'

(א)

"שוייתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז ח) הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועתו ועסקיו והוא לבדו בביתו כמו ישיבתו ותנועתו ועסקיו כאשר הוא לפני מלך גדול; וכן אין דיבורו והרחבת פיו בהיותו עם אנשי ביתו וקרוביו כמו בהיותו במושב המלך, כי אז משגיח בודאי על כל תנועותיו ודיבוריו שיהיו מתוקנים כראוי, כל שכן כאשר ישים האדם אל לבו כי המלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו?! נאם ה', הלא את השמים ואת הארץ אני מלא" (ירמיהו כג כד), בודאי מיד תגיע אליו היראה וההכנעה מפחד השי"ת, ויבוש ממנו:

(ב)

וגם בשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב. ומיד כשיעור משנתו יזכור חסדי ה' יתברך שמו אשר עשה עמו, שהחזיר לו את נשמתו אשר הפקידה אצלו עייפה, והחזירה לו חדשה ורגועה, כדי לעבוד עבודתו יתברך שמו בכל יכלתו ולשרתו כל היום, כי זה כל האדם, כמו שאמר הכתוב: "חדשים לבקרים רבה אמונתך" (איכה ג כג). פירוש, בכל בוקר נעשה האדם בריה חדשה, ויודה בכל לבבו להשם יתברך שמו על זאת. ובעודו על משכבו יאמר: "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה, רבה אמונתך". (ואף על פי שעדיין אין ידיו נקיות יכול לומר זאת, כיון שאין בו שם). ויפסיק מעט בין תיבת "בחמלה" לתיבת "רבה":

(ג)

"יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר וקל כנשר, רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" (משנה אבות ה כ). "עז כנמר", פירושו שלא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ה' יתברך שמו. "קל כנשר" – כנגד ראות העין, לומר שתהא קל לעצום עיניך מראות ברע, כי הוא התחלת העבירה, העין רואה והלב חומד וכלי מעשה גומרין. "רץ כצבי" – כנגד הרגליים, שרגלך לטוב ירוצו. "וגבור כארי" – כנגד הלב, כי הגבורה בעבודת הבורא יתברך היא בלב; ואמר שתחזק לבך בעבודתו ותתגבר על היצר לנצחו, כגבור המתגבר על שונאו לנצחו ולהפילו לארץ:

(ד)

לכן צריך האדם להתגבר כארי, ומיד כשיעור משנתו (ואמר "מודה אני" וכו') – יקום בזריזות לעבודת הבורא יתברך ויתעלה, קודם שיתגבר עליו היצר הרע בטענות ותואנות לבל יקום, ויתחכם עליו להשיאו בחורף: איך תקום עתה בבוקר השכם והקור גדול? ובקיץ ישיאנו: איך תקום ממטתך ועדיין לא שבעת משנתך? או בטענות אחרות וכדומה. כי היצר הרע הוא יודע היטב לצוד בני אדם במהמורות בל יקום.

ולכן כל בעל נפש הירא וחרד לדבר ה' צריך להתגבר עליו ולא ישמע לו. ואף אם יכבד עליו הדבר מפני כבדות הגוף ועצלותו, ישים מגמתו רצון מלך מלכי המלכים הקב"ה. וישים אל לבו, כי אם היה קורא אותו איזה אדם לאיזה עסק שירויח בו ממון או לגבות חובו, או שהיה קורא אותו שיציל

את ממונו מן ההפסד, כגון אם נפלה דליקה בעיר וכדומה, בודאי היה קם בזריזות מיד מפני אהבת ממונו ולא התרשל. וכן אם היה צריך ללכת לעבודת המלך, היה קם בזריזות ולא היה מתרשל, פן יעלילו עליו, או כדי למצוא חן בעיני המלך. על אחת כמה וכמה לעבודת מלך מלכי המלכים הקב"ה, שיש לו להיזהר לקום במהירות ובזריזות. והמרגיל את עצמו בדרך הזה ארבע או חמש פעמים, לא יכבד עליו אחר כך, והבא ליטהר מסייעין לו:

(ה)

אם אפשר טוב שיקום בחצות הלילה לתיקון חצות, שנאמר: "קומי רוני בלילה לראש אשמורות" וגו' (איכה ב' יט). וכמו שהקב"ה מקונן בעת ההיא, שנאמר: "ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו" (ירמיהו כה' ל), ואומר: "אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות" (ברכות ג' א).

ואם אי אפשר לו לקום בחצות, יתגבר לקום קודם עמוד השחר, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום: "אעירה שחר" (תהלים מ' ט; קח ג), אני מעורר את השחר ואין השחר מעורר אותי. וגם לאחר חצות הלילה יכול לעשות תיקון חצות.

ואחר כך יעסוק בתורה, איש איש כפי יכולתו. ושיעור משניות קודם לכל דבר (ועל ידי זה זוכה לנשמה, משנה אותיות נשמה). ואם אינו בר הכי, יעסוק בתהילים ובמעמדות וספרי מוסר. וטוב מעט בכוונה מהרבות בלא כוונה.

תנא רבי חייא: כל העוסק בתורה בלילה, שכינה כנגדו, שנאמר: "קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה'" (איכה ב' יט). פירוש, שהשכינה היא אז כנגדך. עוד אמרו רז"ל, שכל העוסק בתורה בלילה נקרא "עבד ה'", כמו שכתוב: "כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות" (תהלים קלד' א) (ועיין לקמן סימן ע"א). ובלילות הקצרות, שאי אפשר לו להשכים כל כך, לכל הפחות יתאמץ לקום בעוד שיהיה לו זמן להכין את עצמו ללכת לבית הכנסת להתפלל עם הצבור:

(ו)

מזמורי תהילים, ושאר פרשיות מתורה נביאים וכתובים שאינם שגורים בפי הכל לאמרם בעל פה, אפילו מי שהוא יודע לאמרם בעל פה, יש לו להיזהר שלא לאמרם בעל פה. וסומא מותר.

(ז)

יש למחות ביד האומרים תחינות שבמעמדות, שמסיימין "ברוך אתה י"י שומע תפלה"; אלא יש לומר "ברוך שומע תפלה" בלא שם (טורי זהב סוף סימן קל"א):

למד היטיב את ההלכות וענה על השאלות הבאות?

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. מהו הכלל הגדול ב"מעלות הצדיקים" שפותח בו המחבר את ספרו?

2. ציין שלושה מצבים או פעולות של האדם המצוינים בהלכה שבהם האדם מתנהג בצורה שונה כשעומד לפני מלך גדול?

3. צטט שני פסוקים נוספים מהתנ"ך המובאים בסעיף א' ללמד שיש לחוש יראה מהקב"ה בכל מקום?

4. בהלכה מבואר כיצד על האדם להתנהג ומה עליו לעשות כשעולה לישן על משכבו ובקומו משנתו, פרט הדינים?

5. פרט את ארבעת המרכיבים של משנת "יהודה בן תימא" ציין את האיבר שאליו מתייחס כל מרכיב ואת המשמעות שלו בעבודת ה'?

6. צטט את הפסוק מתהילים המלמד שיש להקדים ולעורר את השחר ולא להיפך?

7. מה נאמר על העוסק בתורה בלילה?

מיומנות אוריינות מילולית - הבנה, ניתוח וניסוח רעיונות

1. באר את המשמעות של הביטוי "אני מעורר את השחר ואין השחר מעיר אותי", והסבר כיצד הוא מבטא את רצונו של האדם לשלוט על חייו ולא להיות מובל על ידם?

2. בסעיף ה' מצטט פסוק מישעיהו ומציין שהקב"ה "מקונן" בחצות הלילה. הסבר במילים שלך מהי המשמעות המילולית של "קינה" בהקשר זה, וכיצד היא קשורה לאמירת תיקון חצות?

מיומנות ניהול עצמי – כיצד אנו מיישמים בחיינו את ההלכות והדינים.

1. קיצוש"ע מציין שעל האדם "להתגבר עליו לקום שתהא אתה מעורר השחר ולא יהא הוא מעירך". הסבר כיצד פעולה זו מבטאת יכולת שליטה וניהול עצמי של האדם על גופו ורצונותיו?

2. תן דוגמא מהחיים שלך או של משהוא אחר, להתנהגות שונה של אדם הנמצא בנוכחות אדם מכובד, מאשר התנהגותו של אותו אדם, כאשר הוא נמצא לבדו?

הלכות קריאת שמע

סימן י"ז

- א. התחלת זמן קריאת שמע של שחרית הוא כמו זמן תפילין. ונמשך זמנה עד רביעית היום, בין שהיום ארוך, בין שהוא קצר. ונחשב היום מן עלות השחר עד צאת הכוכבים. ומצווה מן המובחר לקרות כותיקים (המחבבים את המצוות), שהיו מכוונים לקרותה מעט קודם הנץ החמה, כדי שיסיים קריאת שמע וברכותיה עם הנץ החמה, ויסמוך לה התפילה. ומי שיוכל לכווין לעשות כן, שכרו מרובה מאד.
- ועל כל פנים צריכין ליזהר מאוד שלא לאחר הזמן מרביעית היום, ובפרט בימות הקיץ, כשהיום ארוך. במדינתנו לפעמים סוף הזמן הוא קודם השעה השביעית.
- ומכל מקום בדיעבד אם עבר הזמן, מותר לקרות קריאת שמע עם ברכותיה עד שליש היום. אבל לאחר שליש היום, אסור לומר הברכות, אלא אומר קריאת שמע לבד, ואפילו כל היום. (ויש אומרים דגם הברכות יכול לומר כל היום)
- ב. מותר לקרות קריאת שמע בין יושב בין עומד. ואם היה יושב, אסור להחמיר ולעמוד. אבל אסור לקרות כשהוא שוכב. ואם הוא שוכב כבר, יטה את עצמו על צידו ממש ויקרא. ואם הוא חולה קצת וקשה לו לשכב על צידו ממש, מכל מקום מחוייב להטות את עצמו קצת על צידו.
- ג. קודם שיתחיל, יכוין לצאת מצות קריאת שמע שציוונו הקדוש ברוך הוא ובאמרו "שמע ישראל", יכוין את הפירוש: שמע ישראל כי ה', שהוא אלהינו, הוא ה' אחד, יחיד ומיוחד בשמים ובארץ ויארץ בחי"ת של "אחד", כדי שימליך הקדוש ברוך הוא בשמים ובארץ. ובדלי"ת יארץ קצת גם כן, שיעור שיחשוב שהקדוש ברוך הוא, הוא יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם. ולא יארץ יותר משיעור זה.
- וידקדק שלא יקלקל קריאת התיבה "אחד" על ידי מה שמאריך בו קצת, כי קצת מהמון עם מקלקל: יש אומרים "אחאד", ויש אומרים "אחד-ע". ומוטב שלא להאריך, מלהאריך ולקלקל. נוהגין לומר "שמע ישראל" בקול רם לעורר הכוונה, ומשימין יד ימין על העיניים.
- לאחר שאומרים "אחד", שוהין קצת ואומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בלחש (חוץ מיום הכיפורים), וצריכין לכוין בו גם כן פירוש המילות.
- ד. שוהה מעט ואומר "ואהבת" וגו'. וכן בין פרשה זו לפרשה "והיה אם שמוע" - יפסיק מעט, וכן קודם "ויאמר" יפסיק מעט. ויכוין בפרשת "ויאמר", לקיים מצות עשה של זכירת יציאת מצרים.

ה. צריך לקרות קריאת שמע בדקדוק גדול מתוך סידור מדויק היטב. וישמיע לאוזניו מה שהוא מוציא מפיו. וישגיח שלא יאמר דגוש במקום רפה, או רפה במקום דגוש, ויפסיק קצת בכל מקום שנרשם קו כזה. וגם בפסוקי דזמרה, צריך לדקדק בכל זה. ויטעים יפה העי"ן של תיבת "נשבע", שלא יהא נשמע כאלו אמר "נשבה" בה"א. וכן בזי"ן של "תזכרו", ושל "וזכרתם", ידקדק היטב, שלא יהא נשמע כאלו אמר בשי"ן.

ו. הקורא קריאת שמע, לא ירמוז בעיניו, ולא יקרוץ בשפתיו, ולא יראה באצבעותיו. אך לצורך מצווה, מותר לרמוז בפרשה שניה.

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. למד את ההלכות וציין ליד כל אחד מהזמנים הבאים את ההתייחסות ההלכתית המרכזית המוזכרת לו בהלכה ?

- א. עלות השחר _____
- ב. נץ החמה _____
- ג. וותיקים _____
- ד. רביעית היום _____
- ה. שליש היום _____
- ו. שקיעת החמה _____
- ז. צאת הכוכבים _____

2. מהם שלושת המצבים השונים שבהם אדם רשאי לומר קריאת שמע, ואיזה מצב אסור באופן מוחלט?

3. מה הכוונות שצריך לכוון כשקורא פסוק ראשון של קריאת שמע?

מיומנות אוריינות פתרון בעיות - יישום דיני הפסק ושינוי מקום בסעודה

4. בסעיף ה' מפורט מספר עצות כיצד לקרוא קריאת שמע בצורה מדוקדקת, פרט 4 מהם?

למד היטב את הסעיפים הבאים וענה על השאלות הבאות

ז. קודם קריאת שמע, כשאומר "והביאנו" וכו', נוטל את הציצית בידו, ואוחזן בשעת קריאת שמע ביד שמאל בין קמיצה לזרת כנגד ליבו. וכשמגיע ל"ויאמר", שהיא פרשת ציצית, אוחזן גם בימינו. וכשאומר "וראיתם אותנו", נותנם על העיניים, ומסתכל בהם ונושקן. ונוהגין שבכל פעם שאומר תיבת "ציצית", נושקן. ואוחזן עד "ונחמדים לעד", שאז נושקן ומניחן מידיו.

ח. באמרו "אני ה' אלהיכם", יאמר מיד גם תיבת "אמת", שלא להפסיק ביניהם. וגם השליח צבור אומר כן, וחוזר ואומר: "ה' אלהיכם אמת". ויכוין כל אחד לשמוע שלוש תיבות אלו מפי השליח צבור, כי באלו שלוש תיבות נשלמו רמ"ח תיבות בקריאת שמע, כנגד רמ"ח איברים שבאדם. ומתחילין אחר כך "ויציב", אבל אסור לומר עוד הפעם "אמת". ומי שמתפלל ביחידות, יאמר קודם קריאת שמע: "אל מלך נאמן", להשלים בשלוש תיבות אלו מניין רמ"ח.

ט. אם הפסיק באמצע קריאת שמע (דהיינו מן שמע ישראל עד על הארץ) מחמת אונס, שהיה מכרח לעשות צרכיו, או שנמצא צואה בבית: אם שהה משך זמן, שהיה הוא יכול לומר כל קריאת שמע, צריך לחזור לתחילת קריאת שמע.

י. קרא קריאת שמע, ונכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקורין קריאת שמע, צריך לקרות עמהם כל קריאת שמע, שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חביריו; ויקבל שכר כקורא בתורה. והוא הדין אם הוא בבית הכנסת, ואומר דברי תחנונים או פסוקים, במקום שרשאי להפסיק וכן שאר דברים שהציבור אומרים, כגון "תהלה לדוד" ו"עלינו" וכדומה, ואפילו פיוטים, אומר עמהם, ואל יפרוש את עצמו מן הציבור.

ואם הוא עדיין לא קרא קריאת שמע, קורא גם כן עם הציבור, אבל צריך שיתכוין שלא לצאת ידי חובתו, כדי שיקרא אחר כך עם הברכות. וכן שאר דברים שהציבור אומרים, כגון "תהלה לדוד" ו"עלינו" וכדומה, ואפילו פיוטים, אומר עמהם, ואל יפרוש את עצמו מן הציבור.

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. תאר את רצף הפעולות המדויק עם הציצית מאמירת "והביאנו" עד "ונחמדים לעד"?

2. הפסיק באמצע קריאת שמע לצורך הכרחי כיצד עליו לנהוג כשחוזר, פרט?

מיומנות אוריינות פתרון בעיות - יישום דיני הפסק ושינוי מקום בסעודה

1. אדם נכנס לבית הכנסת ומוצא את הציבור קורא קריאת שמע, והוא עדיין לא קרא קריאת שמע של אותו יום. מה עליו לעשות ומה עליו לכוון כדי להימנע מבעיה הלכתית עתידית?

2. אדם כבר סיים את תפילתו, וכעת הציבור אומר דברים כמו "תהלה לדוד או קריאת שמע" מהו הכלל העיקרי שמנחה אותו האם להצטרף לאמירת דברים אלו ?

יחידה 2

סימן כ"ט - מדות שירגיל בהם האדם את עצמו

א.

האנשים חלוקין הם בדעותיהם (פרוש: בטבעיהם). יש אדם, שהוא בעל חמה וכועס תמיד; ויש אדם, שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל, או שהוא כועס פעם אחת בהרבה שנים. יש אדם, שהוא גבה לב ביותר; ויש שהוא שפל רוח ביותר. יש שהוא בעל תאווה – לא תשבע נפשו מהלך בתאווה; ויש שהוא בעל לב טהור ולא יתאווה אפלו לדברים מעטים, שהגוף צריך להם. יש בעל נפש רחבה, שלא תשבע נפשו מכל ממון שבעולם, כענין שנאמר: אהב כסף לא ישבע כסף; ויש מקצר נפשו, ודי לו אפילו דבר מעט, שלא יספיק לו, ולא ירדוף להשיג די צרכו. יש שהוא מסגף עצמו ברעב וקובץ על ידו, ומה שהוא אוכל משלו אוכלו בצער; ויש שהוא מפזר כל ממונו. וכן כל המדות והדעות, כגון מהולל ואונן, כילי ושוע, אכזר ורחמן, רך לב ואמיץ לבב, וכיוצא בהן.

ב.

הדרך הטוב והישר הוא, שירגיל האדם את עצמו ללכת בדרך אמצעי. לא יתאווה אלא לדברים, שהגוף צריך להם ואי אפשר לחיות זולתן, כענין שנאמר: צדיק אוכל לשובע נפשו. וכן לא יהיה עמל בעסקיו, אלא להשיג דבר, שצריך לו לחיי שעה, כענין שנאמר: טוב מעט לצדיק. ולא יקפוצ' ידיו ביותר, וגם לא יפזר ממונו, אלא יתן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך. ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן, אלא שמח כל ימיו בנחת, בסבר פנים יפות. וכן בשאר רוב המדות – מי שהולך בדרך האמצעי נקרא חכם.

ג.

אך הגאווה היא מידה רעה מאוד, ואסור לאדם לנהוג בה אפילו במועט, אלא ירגיל את עצמו להיות שפל רוח, כמו שציוו חז"ל: "מאוד מאוד הוי שפל רוח". ואיך תרגיל את עצמך להיות עניו ושפל רוח? כל דבריד יהיו בנחת, ראשך כפוף, עיניך יביטו למטה, וליבך למעלה. וכל אדם יהא חשוב בעיניך שהוא גדול ממך. אם הוא תלמיד חכם יותר ממך, הרי אתה מחוייב לכבדו. וכן אם הוא עשיר ממך, גם כן אתה מחוייב לכבדו, כדמצינו: רבי היה מכבד עשירים. ותחשוב בהיות כי השם יתברך נתן

לו עושר, מסתמא ראוי הוא לכך. ואם הוא קטן ממך בחכמה או בעושר, תחשוב כי הוא יותר צדיק ממך, כי הוא אם עובר איזה עבירה – נחשב כשווג ואנוס, ואתה אם עברת עבירה – אתה מזיד. אם כה תחשוב תמיד, לא תוכל להתגאות, וטוב לך.

ד.

וכן הכעס היא מידה רעה מאוד, וראוי לאדם להתרחק ממנה מאוד. וירגיל את עצמו שלא יכעוס אפילו על דבר שראוי לכעוס. ואם צריך להטיל אימה על בניו ובני ביתו, יראה עצמו בפניהם שהוא כועס, כדי ליסרם, ותהא דעתו מיושבת בינו לבין עצמו.

אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא: לא תרתח ולא תחטי (לא תכעוס, שמתוך הכעס אתה בא לידי חטא); לא תרווי (לא תשתכר ביין) ולא תחטי. עוד אמרו רז"ל: כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, וכל מיני גיהנם שולטין בו, שנאמר: "הסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך", ואין רעה אלא גיהנם, שנאמר: "וגם רשע ליום רעה".

בעלי כעס, אין חייהם חיים. לפיכך ציוו להתרחק מן הכעס, עד שינהיג עצמו שלא ירגיש אפילו לדברים המכעיסים. וזו היא דרך הטובה. ודרך הצדיקים – שהן עלובין ואינם עולבין, שומעין חרפתם ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר: "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

יד.

אסור לאדם לבקש דין מן השמים על חברו שעשה לו רעה. ודוקא בדאית ליה דיינא בארעא. וכל הצועק על חברו הוא נענש תחלה. וי"א דאפילו לית ליה דיינא בארעא, אסור לצעוק עליו אלא אם כן הודיעו תחלה.

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1.

א. הסבר מהי הדרך הראויה להנהגת האדם במדותיו?

ב. הסבר את השוני בין כל המידות למידת הגאווה והכעס?

ג. תאר את הדרך לתקון מידת הגאווה על פי המובא בסעיף ג'?

ד. הסבר בלשונך מדוע הכועס דומה למי שעובד עבודה זרה?

מיומנות ניהול עצמי – כיצד אנו מיישמים בחיינו את ההלכות והדינים.

2.

א. **למד את ההלכה והסבר** מדוע עבודת המידות אינה שווה אצל כל אדם?

ב. **מהי דרך האמצע ביחס לאכילה ושתייה, הבא** דוגמא לתשובתך? (עיין בסעיף ז')

ג. הזכר במקרה אחד בו כעסת על חבר. **כתוב** מה הוביל אותך לכעוס, **ומה התהליך** הפנימי שעשית עם עצמך כדי להעביר את כעסך על החבר?

מיומנות פתרון בעיות- שימוש בכללים והדינים המובאים בהלכה, למעשה.

3.

א. **הסבר** את המילים **לבקש דין מהשמים** והסבר האם יש מצבים שמותר ?

ב. **מה מוטל** על האדם לעשות כשחברו עשה לו רעה?

יחידה 3

הלכות שבת

סימן ע"ז - דיני הקדוש והסעודות בלילה וביום

א. מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבת בקדוש. וצריך לזכרהו בכניסתו בקדוש וגם ביציאתו בהבדלה. ותקנו חכמים שתהא זכירה על כוס יין, בין בכניסתו בין ביציאתו - רע"א

ב. יכולין לקדש ולאכול אע"פ שעדין אינו לילה. אך הנוהגין כל ימות החל להתפלל מעריב בזמנה ובשבת מקדימין - כמו שכתבתי בסימן שלפני זה, אלו אסורין לאכול משהגיע חצי שעה קדם צאת הכוכבים. ולכן אם אין יותר מחצי שעה עד הלילה, צריכין להמתין עד הלילה, ואז יקראו תחלה שלש פרשיות של קריאת-שמע, ואחר כך יקדש. ואסור לטעם כלום ואפלו מים קדם קדוש

ג. מצוה לקדש על יין ישן, ומצוה לברור יין יפה. ואם אפשר, יש להדר אחר יין אדם. ובמקום שאין יין כשר כראוי מצוי, מקדשין גם על יין צמוקים - עין לעיל סימן נ"ג סעיף ו. ויכלו, יש לומר מעמד. ומסתכל בנרות, ואחר כך ישב. ומסתכל בכוס ומברך בורא פרי הגפן ואשר קדשנו וכו'. ואם אין לו יין, מקדשין על הפת ולא על שאר משקין - רע"א רע"ב

ד. גם הנשים חיבות בקדוש. על כן ישמעו היטב את הקדוש ויענו אמן, אבל ברוך הוא וברוך שמו לא יאמרו (עין לעיל סימן ו' סעיף ט). וקטן אפלו הוא בן שלש עשרה שנה, אם אינו ידוע שהביא שתי שערות, אינו מוציא את האשה, ולכן תקדש האשה בעצמה. ואם אינה יודעת, תאמר עם הקטן מלה במלה. וגם אם שומעת את הקדוש מן הבעל או מאיש אחר, יותר נכון הוא שתאמר עם המקדש מלה במלה. אם יש כמה בעלי בתים בבית אחד, איך יתנהגו בקדוש, עין לקמן סימן קל"ה סעיף ו

ח. החלות תהיינה מכסות בשעת קדוש. ואפלו הוא מקדש עליהן, תהיינה מכסות בשעת קדוש זכר למן שהיה מכסה בטל מלמטה ומלמעלה

ט. המקדש, ישתה מן הכוס לכל - הפחות כמלא לגמיו בלי הפסק. ומצוה שיטעמו כלם מכוס של ברכה. מי שאינו שותה יין מחמת גדר או מחמת שמזיק לו וכדומה, אין לו לקדש על היין על סמך שישתו המסבין - רע"א רע"ב

י. יין של קדוש, לפי שהוא מצרכי הסעודה, אינו טעון ברכה לאחריו, דברכת-המזון פוטרנו. אך יש פוסקים דסבירא להו, דאינו פוטרנו. על כן אם אפשר, יש לו להדר, שלאחר ברכת-המזון יברך על כוס יין וישתה רביעית, ויברך ברכה אחרונה לפטור גם את הכוס של קדוש

יא. על היין שבתוך הסעודה אינו צריך לברך, שנפטר בברכת בורא פרי הגפן שבקדוש - ער"ב יב. קדש על הכוס סבר שהוא יין, ואחר כך נמצא שהוא מים או שאר משקה, יחזור ויקדש על היין. ואם עמד לפניו יין על השלחן. והיתה דעתו לשתות יין גם בתוך הסעודה, אינו צריך לקדש שנית, דהוי כאלו קדש על היין. ואם לא היה יין לפניו על השלחן, אבל היה יין בביתו והיתה דעתו לשתות בתוך הסעודה, אין צריך לברך בורא פרי הגפן, אלא אשר קדשנו וכו' - ועין לעיל סימן נ"ו סעיף ז'. ואם היה הכוס של שכר או מי דבש - מעד במקום שהוא חמר מדינה - עין לעיל סימן מ"ה סעיף א', בכל אופן אין צריך לקדש שנית, אלא יברך שהכל וישתה. ובמקומות שנוהגין לקדש אחר נטילת ידים קדם בציעת הפת, גם כן אין צריך לחזור ולקדש, אלא מברך המוציא. והוי כאלו קדש על הפת. יג. גם ביום בסעודת שחרית צריך לקדש על הכוס, דהינו שמברך עליו בורא פרי הגפן, וזהו הקדוש. וגם נשים חיבות בקדוש זה. וגם קדם קדוש זה, אסור לטעם כלום, ואפלו מים, כמו בקדוש הלילה - ועין לעיל סימן ח' סעיף ב' ומצוה מן המבחר שיהיה קדוש זה גם כן על היין דוקא. ואם חביב לו יין-שרף ומקדש עליו, גם כן יוצא, אך שיהא הכוס מחזיק רביעית, וישתה מלא לגמיו בלי הפסק ואם מקדש על היין ורוצה לשתות גם יין-שרף או קפה.

יד. בין בלילה בין ביום, אין קדוש אלא במקום סעודה, שנאמר, וקראת לשבת ענג, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, במקום שאתה קורא לשבת, כלומר, קריאה דקדוש, שם יהא ענג. ואם קדש בבית זה ואוכל בבית אחר, אפלו אם בשעת קדוש היה בדעתו כן, אינו יוצא ידי קדוש, וגם צריך לאכול מיד לאחר הקדוש. ואם לא אכל מיד לאחר הקדוש, לא יצא ידי קדוש. וביום אף שאינו רוצה לאכול מיד סעודה קבועה, יכול לקדש ולאכול קצת פת כיסנין, ואז צריך לשתות מן הכוס רביעית, כדי לברך ברכה על המחיה ועל פרי הגפן. וזאת יכול לעשות גם קדם מוסף אם לבו חלוש - עין סעיף שאחר זה ומוהל שהוא צריך לברך על כוס המילה ועדין לא קדש, ישתה מן הכוס כמלא לגמיו ועוד רביעית - עין סימן שלפני זה סעיף ח

טו. מתר לטעם אחר תפלת שחרית קדם תפלת מוסף. וטעימה, הינו פת כביצה ולא יותר. ופרות, אפלו הרבה, כדי לסעוד את הלב, ובלבד שיקדש תחלה וישתה כמלא לגמיו ועוד רביעית יין, - דלעת

הצרך סמכינו, דזאת הוי קדוש במקום סעודה, או ישתה רביעית יין ויאכל כזית מחמשת מיני דגן
- רע"ג רפ"ו

טז. כל אדם מישראל בין איש או אשה, חיבים לאכל בשבת שלש סעודות, אחת בלילה ושתיים
ביום. וחיב לאכול בכל סעודה פת, ואפלו בסעודה שלישית יזהר מאד לאכול פת דוקא. - וכיון שהוא
נוטל ידיו ומברך על הנטילה, צריך לאכול פת כביצה, עין לעיל סימן מ' סעיף א'. לכן יזהר כל אדם,
שלא למלאת כרסו בסעודת שחרית, כדי שיוכל לקיים מצות שלש סעודות, ואם אי אפשר לו כלל
לאכול פת גמורה, יאכל לכל- הפחות פת כיסנין או שאר מאכל העשוי מחמשת מיני דגן שמברכין
עליו בורא מיני מזונות, שהוא נקרא מזון. ואם גם זאת אי אפשר לו, יאכל על- כל- פנים דברים
שדרך ללפת בהם את הפת, כגון בשר ודגים וכיוצא בהם. ואם גם זאת אי אפשר לו, יאכל על- כל-
פנים פרות מבשלים. זמן סעודה שלישית הוא משיגיע זמן מנחה גדולה, דהינו משש שעות ומחצה
ואילך

יז. וחיב לבצוע בכל סעודה על שתי ככרות שלמות, ואוחז שתיהן בידו בשעת ברכת המוציא ובצוע
אחת מהן. ונוהגין לרשום בסכין על הככר במקום שרוצה לבצוע, והטעם, מפני שבחל צריכין לחתך
קצת סביב הפת קדם ברכת המוציא, כמו שכתבתי בסימן מ"א סעיף ג', ובשבת אי אפשר, משום
דבעינן שיהיה הפת שלמה בשעת הברכה, ולכן על- כל- פנים רושמין מקום החתך, כדי שידעו
היכן יחתכו ולא יצטרכו להפסיק הרבה ולעין באיזה מקום יחתכו. ויש להניח הככרות שתהא זו
שהוא רוצה לבצוע אותה לפניו, כדי שלא יצטרך להעביר על המצוה. ואפלו אוכל כמה סעודות צריך
בכל סעודה שתי ככרות שלמות. וכן כשמקדש ביום בשחרית קדם הסעודה הקבועה ואוכל פת
כיסנין, יש לקחת שתיים שלמות - כן ראיתי לנהוג אצל גדול אחד

יח. אם אין לכל המסבין בשלחן לחם משנה, אלא לפני אחד, יבצע הוא להוציא את כלם, וגם בברכת
המוציא יצאו במה שברך הבצוע. וקדם שיברך המוציא, יאמר: ברשות מורי ורבותי, ולאחר שטעם
הוא מפרוסת המוציא, נותן לכל אחד פרוסה ואוכלים - רע"ד רצ"א

יט. אם לא קרא הפרשה בערב שבת, לא יאכל שבת בשחרית עד שיקראה, ואם לא קראה קדם
האכילה, יקרא על- כל- פנים קדם מנחה, ובדיעבד, עד סוף יום שלישי - רפ"ה
כ. אסור להתענות בשבת לשם תענית, אפלו זמן קצר. ואפלו שלא לשם תענית, אסור על כל פנים
להתענות עד חצות

כא. אסור להצטער, חס ושלום, על איזה צרה רחמנא לצלן, אלא יבקש רחמים מבעל הרחמים

כב. מצוה להרבות בפרות ומגדנות ומיני ריח, כדי להשלים מאה ברכות ומצוה לענגו בכל דבר שהוא

לו לענג, שנאמר, וקראת לשבת ענג

כג. אחר סעודת שחרית, אם רגיל לישן, יישן. אבל אל יאמר: אישן מפני שאני צריך לעשות מלאכה

או ללכת בדרך בלילה

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. מהי החובה העיקרית של מצוות קידוש מן התורה ומה הוסיפו חכמים?

2. מדוע מכסים את החלות בשעת הקידוש?

3. מה חייבים לאכול בג' סעודות שבת ומה ההקלות בסעודה שלישית?

4. מהו זמן קריאת שנים מקרא ואחד תרגום לכתחילה ובדיעבד?

מיומנות פתרון בעיות- שימוש בכללים והדינים המובאים בהלכה, למעשה.

1. משפחת כהן החליטה לקבל שבת מוקדם (לפני השקיעה) עקב עייפות. פרט כיצד עליהם לנהוג

מבחינה הלכתית, תוך התייחסות לפתרונות האפשריים עבור כל אחד מהשלבים הבאים:

תפילת ערבית

קידוש

סעודה

2. משפחת לוי נסעו לשבת חתן והשאירו בביתם את הילדים בנות גדולות ובנים קטנים, בליל שבת הבת הגדולה רצתה לעשות קידוש ואחותה העירה לה שאין צורך לקדש, משום שאנו פטורות מקידוש כי זו מצוות עשה שהזמן גרמא אך האחות הגדולה טענה שאביה אמר שצריך לקדש.

מי מהם צודקת ומדוע?

3. אדם קידש על כוס וסבר שהוא יין, אך לאחר מכן גילה שמדובר במים האם עליו לחזור ולקדש שנית, וכיצד זה קשור לשאלה **האם היה יין על השולחן** או שהייתה כוונה לשתות יין בהמשך הסעודה (סעיף יב)?

סימן פ' – מלאכת בורר

סעיף טו

אכל המערב עם פסלת, מתר לברור את האכל מתוך הפסלת, אבל לא את הפסלת מתוך האכל. וגם את האכל, אסור לברור על ידי כלי, אלא דוקא ביד. ודוקא מה שהוא צריך לאכול מיד. ואפלו במאכלים שאין בהם פסולת שרוצים לברור מה שיאכלו עתה ממה שישאירו, צריכין לזהר לברור מה שרוצים לאכול עתה, ולא לברור מה שרוצים להניח. כי מה שרוצים לאכול עתה, חשוב אוכל. ומה שרוצים להניח, חשוב פסלת. אפלו לקלוף שום או בצלים ולהניחם, אסור משום בורר, ואינו מתר לקלוף אלא מה שצריכין לאכול מיד, והקלפה העליונה שעל השום המסבבת כל החלקים, יש לאסור להסירה אפלו לצורך אכילה מיד, משום דהוי מפרק, ותולדה דדישה - פרי מגדים סימן שי"ט. אשל אברהם סעיף קטן ח' הניח בצריך עיון.

סעיף טז

אפלו במדי דלאו בר אכילה שניד אסור ברירה, כגון בכלים וכיוצא בהם דמה שהוא רוצה להשתמש בו עתה, הוי כמו אכל, והשאר הוי כמו פסלת.

סעיף יז

אין לסנן שום משקה, כי יש בזה כמה חלוקי דינים. אבל מתר לשתות על ידי מפה, דלא שניד בורר אלא במתקן הענין קדם אכילה או שתיה. אבל בענין זה, אינו אלא מעכב את הפסלת שלא תכנס לתוך פיו. ומכל מקום לשתות מים כך על ידי מפה, יש אוסרין משום כבוס. ויש להקל בשעת הדחק כשאין לו מים נקיים לשתות. ומכל מקום לא ישתה דרך בית-יד מן הכתנת שלו, דבזה אכא למיחש טפי, שפא יסחט.

סעיף יח

משקה הקפה שיש בתחתיתו הקפה ממנו שואר משקה שיש בתחתיתו שמרים או שאר פסלת כשמערין אותו, צריכין לזהר שלא לערות כל הצלול, אלא ישאיר מעט אצל הפסלת. וחלב שהעמד אסור לקלוט מה שלמעלה הנקרא שמנת - סמעטין, רק מה שצריך לאכול עתה וגם בזה יזהר שלא יקח הכל, רק ישאיר קצת על החלב התחתון.

סעיף יט

אם נפל זבוב וכדומה לתוך המאכל או המשקה, לא יסיר את הזבוב לבדו, אלא יקח גם קצת מהמאכל או מהמשקה ויזרק עמו.

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. **כתוב בלשונך** הגדרה כוללת למלאכת בורר האסורה מן התורה בשבת.

2. 'ברירה דרך אכילה' מותרת, מהם שלשת התנאים המחשיבים זאת כ'ברירה דרך אכילה'?

3. האם יש איסור בורר בשני מיני מאכלים, באיזה אופן והסבר מדוע?

מיומנות פתרון בעיות- שימוש בכללים והדינים המובאים בהלכה, למעשה.

1. בורר שני מיני אוכל: שקדים ואגוזים מעורבים בצלחת, וברצונך לאכול את השקדים בלבד. האם מותר להוציא את האגוזים לצלחת אחרת? נמק את הפתרון על ידי הגדרת ה"אוכל" וה"פסולת" במקרה זה.

2. הוצאת ירק לא רצוי: הוגש לך סלט ירקות ואינך אוהב את הבצל שבו. תאר כיצד עליך לנהוג כדי לאכול את הסלט מבלי לעבור על איסור בורר?

3. ברצונך לאכול את גרעיני התירס שבקופסת שימורים, ולהפרידם מהנוזלים שבקופסה.

האם מותר להפריד את הגרעינים מהנוזלים באמצעות מסננת או כף?

4. הפרדת עצמות מדג: אתה נתקל בהרבה עצמות בעת אכילת מנת הדג ורוצה להפרידם מהדג.

תאר כיצד עליך לנהוג: האם מותר להוציא את כל העצמות לפני תחילת האכילה? או שמא עליך להוציא את העצם במקביל לאכילה? נמק.

5. ברירה נוזל ממוצקים: בצלחת מרק יש חתיכות קטנות של עוף וירקות, וברצונך לשתות רק מרק צלול.

האם מותר להוציא את חתיכות העוף והירקות מהמרק כדי לשתות את הנוזל הנותר? נמק את הפתרון על פי כלל אוכל מתוך פסולת.

6. הוצאת פסולת גמורה: קליפת ביצה נמצאה בסלט ביצים.

באיזה אופן ניתן להוציא את קליפת הביצה מהסלט מבלי לעבור על איסור בורר?

יחידה 4

הלכות ארבע רשויות לשבת

א. ארבע רשויות לשבת, רשות היחיד, רשות הרבים, כרמלית, ומקום פטור. ונבאר קצת מהן בקצרה.

ב. איזה רשות היחיד. מקום שהוא לכל הפחות ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, - שזהו מקום חשוב שראוי להשתמש בו, ומקף במחיצות גבוהות לכל- הפחות עשרה טפחים - אפילו אינן שלמות לגמרי. וחרץ עמק עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים, גם כן דינו כמחיצה - עין חכם צבי סימן ה'. וכן בור שהוא עמק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה, וכן תל שהוא גבוה ורחב ארבעה על ארבעה. ואפילו כלי, כגון תיבה, אם גבוהה עשרה או חבית שהיא עגלה ויש בה לרבע ארבעה על ארבעה, כל אלו אפילו הן ברשות הרבים או בכרמלית, הרי הן נחלקות לעצמן והן רשות היחיד. ואויר רשות היחיד הוא רשות היחיד עד לרקיע. והמחיצות עצמן שהן מקיפות לרשות היחיד, על גביהן גם כן דין רשות היחיד להן. והחורים שבמחיצות שכלפי רשות היחיד, אפילו הן מפלשים מעבר לעבר, כיון שיכולים להשתמש בהן ברשות היחיד, הרי הן בטלן אצלה ונחשבים כרשות היחיד. - ואם הם רק כלפי חוץ, יתבאר בסעיף שלאחר זה.

ג. איזהו רשות הרבים? רחובות ושוקים שהן שש עשרה אמה על שש עשרה אמה, שכן היה רחב הדרך במחנה לוי שבמדבר. וכן דרכים שעוברים בהם מעיר לעיר ורחבים שש עשרה אמה, הרי הן רשות הרבים. וכל דבר שהוא ברשות הרבים, אם אינו גבוה שלשה טפחים מן הקרקע, אפילו הוא קוצים או צואה שאין רבים דורסים עליהם, מכל מקום בטל הוא לגבי הקרקע והרי הוא כרשות הרבים. וכן גומא ברשות הרבים, אם אינה עמקה שלשה טפחים, הרי הוא כרשות הרבים. והחורים שבכתלים כלפי רשות הרבים ואינם מפלשים לפנים לרשות היחיד, אם הם נמוכים משלשה טפחים לקרקע, בטלי לגבי רשות הרבים, והרי הן כרשות הרבים. ואם הן למעלה משלשה טפחים נדונים לפי מידותיהם, אם יש בהם ארבעה על ארבעה והם למטה מעשרה טפחים, הרי הוא כרמלית. ולמעלה מעשרה טפחים, הוי רשות היחיד. ואם אין בהם ארבעה על ארבעה הרי הם מקום פטור, בין שהם למעלה מעשרה בין שהם למטה מעשרה. המבואות שנכנסים לרשות הרבים, לפעמים הן רשות הרבים ולפעמים הן כרמלית, ויש בזה הרבה חלוקי דינים. יש אומרים, שכל שאין ששים ריבוא אנשים עוברים בו בכל יום כדגלי מדבר, אינו רשות הרבים אלא כרמלית. ולכן בזמן הזה, אין לנו רשות הרבים. וכל ירא שמים יחמיר לעצמו.

ד. איזהו כרמלית. מקום שאין הלך לרבים, וגם אינו מקף במחיצות כראוי, כגון השדות ונהר שהוא עמק לכל- הפחות עשרה טפחים ורחב לכל- הפחות ארבעה טפחים. ומבואות שיש להן שלש מחצות, ואצטוניית - הוא מקום שלפני החניות שהסוחרים יושבים, ואיצטבא - הוא מקום שמניחים עליו פרקמטיא שלפני העמודים ברשות הרבים, והיא רחבה ארבעה וגבוה שלשה טפחים או יותר עד עשרה טפחים. וכן מקום שיש בו ארבעה על ארבעה מוקף במחיצות שאינן גבוהות עשרה, ותל שיש בו ארבעה על ארבעה וגבוה משלשה ועד עשרה, ובור שהוא ארבעה על ארבעה ועמק משלשה ועד עשרה, ועוד יש הרבה שהן כרמלית. - ולשון כרמלית הוא לשון רך מל, פרוש לא לח ולא יבש, אלא בינוני. הכא נמי לא רשות היחיד, לפי שאין לו מחצות כראוי. וגם לא רשות הרבים, לפי שאין רבים הולכים שם.

ה. איזהו מקום פטור. כל מקום ברשות הרבים שאין בו ארבעה על ארבעה והוא גבוה משלשה ולמעלה, או בור שאין בו ארבעה על ארבעה ועמק משלשה למטה, וכן מקום שאין בו ארבעה על ארבעה ומקף במחצות משלשה ולמעלה. וכל אלו דוקא כשהן ברשות הרבים הן מקום פטור. אבל אם הן בכרמלית, הרי הן גם כן כרמלית.

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. א. מהם 4 הרשויות לשבת?

ב. מהם שני התנאים שייחשב רשות היחיד?

ג. הבא 3 דוגמאות למקום שנחשב רשות היחיד?

2. א. איזה מקום נחשב רשות הרבים?

ב. מה המקור לכך שרשות הרבים נחשבת רק אם רחבה 16 אמה?

3. א. איזה מקום נחשב "כרמלית"?

ב. הבא 3 דוגמאות למקומות שנחשבים "כרמלית"?

ג. הסבר מדוע קוראים לרשות זו "כרמלית"?

ל

4. א. מה נקרא "מקום פטור"?

ב. באיזה רשות יש מקום פטור ובאיזה לא?

5. איזה רשות נחשבים :

א. חורים שבכתלים לכיוון רשות הרבים

ב. חורים שבמחיצות רשות היחיד

יחידה 5

סימן ל"ז – ל"ח - הלכות כשרות הכלים והמאכלים

למד את ההלכות וענה על השאלות הבאות:

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. **מהם שני סוגי החומרים העיקריים שמהם עשויים כלים המחייבים טבילה לפני השימוש, ומהי הסיבה לחיוב זה?**

2. **מיון את סוגי הכלים הבאים לשלוש קטגוריות: טבילה בברכה, טבילה ללא ברכה, פטור מטבילה. כלי עץ, כלי מתכת, כלי זכוכית, כלי חרס, כלי פורצלן, כלי עץ שמשולב בו מתכת.**

3. **האם סכינים וקנקן שתיה צריכים טבילה, פרט?**

4. **ציין את שני הכללים ההלכתיים שנקבעו על ידי חכמים, ועל פיהם נקבע אילו מאכלים נאסרו משום איסור בישולי נכרים?**

מיומנות פתרון בעיות - שימוש בכללים והדינים המובאים בהלכה, למעשה.

1. **מהו הפתרון ההלכתי המוצע אם אדם נזכר בשבת שיש לו כלי חדש שטרם הוטבל, והוא צריך להשתמש בו מיד?**

2. יהודי ביקש מגוי לאפות עבורו **פת מה הפעולה המינימלית** הנדרשת מהיהודי כדי **לפתור** את איסור **פת של נכרים** ולאפשר את אכילת הלחם?

3. **הבא שתי דוגמאות שונות** למאכלים שבושלו על ידי נכרי ואינם נכללים באיסור **בישולי נכרים**. נמק הסיבה לכל דוגמא ?

4. מהו **הפתרון** ההלכתי הנדרש כדי שחלב שחלבו נכרי יוכשר לשתייה? **תאר מצב שבו החלב אסור** לשתייה , ומהי הסיבה לאיסור זה?

יחידה 6

הלכות סעודה

סימן מ"ב – מ"ד

למד את ההלכות וענה על השאלות הבאות:

מיומנות אוריינות מידע – איתור ואיסוף דינים וטעמיהם מתוך ההלכות.

1. כתוב 3 הנהגות של דרך ארץ בשעת הסעודה?

2. מדוע אין לשוחח בשעת הסעודה והקורא על השולחן מתוך ספר ממה עליו להזהר?

3. האם מותר להשתמש בפת לא לצורך אכילה? (פרט)

4. כמה לחם צריך לאכול ויצטרך לברך ברכת המזון?

5. מהי הדרך הראויה לברך ברכת המזון?

6. מה הסיבה שלא מסירים את המפה והלחם מהשלחן לפני ברכת המזון? (2)

מיומנות אוריינות פתרון בעיות - יישום דיני הפסק ושינוי מקום בסעודה

1. שינוי מקום : אדם יושב בחדר האוכל ואוכל את סעודתו, אך באמצע הסעודה הוא נזכר שיש אורח חשוב שמחכה לו בחדר אחר והוא רוצה להמשיך את סעודתו שם.

א. האם מותר לו לעבור לחדר השני לכתחילה? _____

ב. אם עבר בכל זאת, האם הוא צריך לחזור ולברך "המוציא"? מה עליו לעשות במקום החדש כדי שברכת המזון תכסה את כל הסעודה?

2. אדם יודע מראש, בעת ברכת "המוציא", שייאלץ לעבור לבית אחר כדי לגמור שם סעודת מצווה (כגון סעודת ברית מילה או שבת חתן).

א. האם מעשה זה של שינוי מקום מותר לכתחילה, ומדוע?

ב. מה עליו לעשות במקום החדש כדי שיוכל לברך ברכת המזון? _____

3. אדם הפסיק באמצע הסעודה להתפלל או ללכת לשירותים, וכשחזר הוא גם נרדם לשנת ארעי ממושכת.

א. האם הפסקות אלו נחשבות להפסק שמחייב אותו לחזור ולברך "המוציא"? _____

ב. מה הדין לגבי נטילת ידים? _____